

Integraal
veiligheidsbeleid
2024-2028

Veilig Leiderdorp

leiderdorp

INHOUDSOPGAVE

1. Voorwoord	3
2. Inleiding	5
3. Scope.....	5
4. Leeswijzer.....	6
5. Strategisch kader.....	7
1.1 Uitgangspunten	7
1.2 Flankerend beleid	8
1.3 Bestuurlijke coördinatie.....	9
1.4 Ambtelijke coördinatie	10
1.5 Plancyclus	10
6. Prioriteiten	11
6.1 Ondermijning	11
<i>doelstelling: 'Het versterken van de aanpak van ondermijning'</i>	<i>11</i>
6.1.1 Probleembeschrijving	11
6.1.2 Aanpak Ondermijning.....	13
6.1.3 Weerbaarheid vergroten	13
6.1.4 Bestuurlijke barrière.....	13
6.1.5 Bewustwording vergroten	14
6.1.6 Samenwerking intensiveren	14
6.1.7 Informatiepositie en informatiedeling verbeteren	14
6.2 Zorg en veiligheid.....	15
<i>doelstelling: 'Het versterken van de zorg en veiligheidsketen'</i>	<i>15</i>
6.2.1 Probleembeschrijving	15
6.2.2 Investeren in samenwerking	15
6.2.3 Kwetsbare personen.....	16
6.2.4 Aanpak woonoverlast.....	17
6.3 Gedigitaliseerde criminaliteit.....	18
<i>doelstelling: 'Het verhogen van de weerbaarheid tegen digitale criminaliteit onder de inwoners van Leiderdorp'</i>	<i>18</i>
6.3.1 Probleembeschrijving	18
6.3.2 Doelgroepgerichte aanpak	19
6.3.3 Vergroten van weerbaarheid en bewustwording	20
7. Financiën	20
8. Literatuurlijst.....	21
9. Bijlagen	22

1. VOORWOORD

Pling! Een bericht op je telefoon van een onbekend nummer. Een goede kennis meldt dat zij haar telefoon kwijt is geraakt. Of je dit nieuwe nummer wilt opslaan. Pling! Na een dag of wat een nieuwe melding: de kennis meldt dat er door de vermiste telefoon ook een probleem is ontstaan met de betaalapp. Rekening geblokkeerd. Of jij misschien even een bedrag kunt voorschieten...

Zomaar een voorbeeld van gedigitaliseerde criminaliteit. U en ik stinken er natuurlijk niet meer in, maar dat geldt niet voor iedereen. Ondertussen worden de middelen en methoden steeds geavanceerder en wordt het steeds moeilijker om echt van onecht te onderscheiden. Daarom maken we in Leiderdorp van gedigitaliseerde criminaliteit een prioriteit.

Gemeenten hebben een belangrijke rol op het gebied van openbare orde en veiligheid. Daarom stelt de gemeenteraad elke vier jaar het integraal veiligheidsbeleid vast. Daarmee geeft de gemeenteraad de kaders voor de uitvoering van het veiligheidsbeleid aan. Ook geeft de raad met deze nota de prioriteiten aan voor de handhaving van de openbare orde en de hulpverlening door de politie. Voor de komende vier jaar zijn de prioriteiten: ondermijning, zorg & veiligheid en gedigitaliseerde criminaliteit.

Ondermijning is een hardnekkig probleem waarbij de grenzen tussen de criminele onderwereld en de maatschappij worden overschreden. Dat kan ontwrichtend werken voor onze samenleving en schaadt het onderlinge vertrouwen. We treden hiertegen op door de bewustwording en weerbaarheid te vergroten, door nog beter samen te werken met onze partners en door informatie nog beter te delen. Zo voorkomen we dat criminele organisaties voet aan de grond krijgen.

De prioriteit zorg & veiligheid gaat over mensen met meervoudige problematiek. Dit zijn inwoners die soms overlast veroorzaken doordat de hulpverlening onvoldoende is geregeld. Dit willen we aanpakken door meer regie te voeren op processen en individuele casuïstiek. Ook willen we meer aandacht geven aan kwetsbare personen. Veelal kunnen vroegtijdige signalering en een uitgestoken hand helpen om overlast te voorkomen.

We zijn de afgelopen jaren steeds meer afhankelijk geworden van digitale technologie. Dat biedt veel mogelijkheden, maar brengt ook risico's met zich mee. Jaarlijks neemt het aantal meldingen en aangiftes van digitale criminaliteit toe en steeds komen er nieuwe vormen van digitale criminaliteit bij. Om hiertegen op te treden zetten we in op het vergroten van digitale geletterdheid en bewustwording. Ook is het van groot belang dat slachtoffers melding maken van incidenten, zodat we beter zicht krijgen op deze vorm van criminaliteit.

Met dit integraal veiligheidsbeleid werken we de komende vier jaar met onze partners aan een veilig en sterk Leiderdorp.

Tjarda Struik,

Burgemeester van Leiderdorp

2. INLEIDING

De samenleving verandert voortdurend. Digitalisering, crises, vergrijzing, energietransitie, verdichting, klimaatverandering en polarisatie zijn voorbeelden van ontwikkelingen die invloed hebben op veiligheid. Deze ontwikkelingen vragen om een zorgvuldige aanpak met visie. Met het integraal veiligheidsbeleid (hierna: IVB) wil de gemeente richting geven aan de uitdagingen die deze veranderingen op lokaal niveau brengen voor de veiligheid. Het doel hiervan is het borgen en vergroten van leefbaarheid en veiligheid in Leiderdorp.

De gemeente Leiderdorp kent sinds 2006 een integraal veiligheidsbeleid. Sindsdien wordt het beleid telkens voor een aantal jaar vastgesteld. Nu een nieuwe beleidsperiode zich aandient, ligt voor u een vernieuwd kader voor de aankomende jaren. De nieuwe doelen en prioriteiten op het gebied van veiligheid voor de periode 2024-2028 staan beschreven in het voorliggende beleidsplan. De gemeenteraad stelt het kader vast door veiligheidsprioriteiten te benoemen. Dit beleidsplan vormt het kader op grond waarvan het college van burgemeester en wethouders de komende vier jaar uitvoering zal geven aan de gestelde prioriteiten.

De totstandkoming van het IVB wordt gekenmerkt door een integraal proces waarbij belanghebbenden zoals de veiligheidspartners, ondernemers, raadsleden en andere afdelingen van de gemeente worden betrokken bij het bepalen van de prioriteiten. De invulling van dit beleid is gebaseerd op de volgende data en bronnen:

- Een participatieavond
- Evaluatie van het vorige beleid
- Handhaving- en politiecijfers
- De integrale veiligheidsmonitor
- Gesprekken met professionals (zowel intern als extern)

Op basis hiervan zijn de volgende thema's als prioriteit aangewezen:

1. Ondernijning
2. Zorg en veiligheid
3. Gedigitaliseerde criminaliteit

Op deze thema's wordt in de aankomende jaren extra geïnvesteerd. Wat deze prioriteiten inhouden en waarom op deze thema's wordt ingezet zal in dit beleidsplan worden toegelicht. De uitwerking van deze doelen en prioriteiten krijgt vorm in het Uitvoeringsplan Integrale Veiligheid (UVP). Dit is de vertaalslag tussen het door de gemeenteraad vastgestelde kader en de uitvoering hiervan. Het jaarlijkse Uitvoeringsplan Integrale Veiligheid 2024-2028 zal door het college van burgemeester en wethouders worden vastgesteld en uitgevoerd.

3. SCOPE

De benoemde prioriteiten komen bovenop alle reguliere en wettelijke taken van de gemeente op het gebied van openbare orde en veiligheid. De gemeente geeft bij de uitvoering van haar werk en de inzet van de beschikbare capaciteit binnen het veiligheidsdomein prioriteit aan deze wettelijke taken. Voorbeelden hiervan zijn de algemene taak ter handhaving van de openbare orde ingevolge art. 172 Gemeentewet, de Wet aanpak Woonoverlast, de Wet Damocles, de

Wvvggz, de Wet BIBOB, wet tijdelijk huisverbod, nazorg voor ex-gedetineerden, wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten, wet maatregelen terrorismebestrijding, wet veiligheidsregio's en APV gerelateerde handhaving op het gebied van openbare orde en veiligheid. Dit veiligheidsbeleid stelt de kaders voor taken waar de gemeente daarnaast komende vier jaar op wil inzetten. Voor het team openbare orde en veiligheid zijn drie beleidsmedewerkers met in totaal 2,8 fte werkzaam. Van die 2,8 fte zal ongeveer 0,4 fte worden ingezet voor de uitvoering van de in dit beleid gestelde veiligheidsprioriteiten. Dat komt neer op ongeveer een halve werkdag per medewerker per week.

Veiligheid heeft enerzijds betrekking op de fysieke veiligheid en anderzijds op de sociale veiligheid. Fysieke veiligheid gaat om de bescherming van mensen en goederen tegen incidenten van niet-menselijke oorsprong, zoals brand en overstroming. Sociale veiligheid omvat de bescherming tegen bedreigingen door menselijke factoren zoals misdrijven en overlast. Dit IVB richt zich op de sociale veiligheid. Voor wat betreft de fysieke veiligheid werkt de gemeente samen met andere gemeenten binnen de Veiligheidsregio Hollands Midden (VRHM).

Deze samenwerking is een invulling van de taken en bevoegdheden zoals beschreven in de Wet veiligheidsregio's. Binnen het Algemeen Bestuur van VRHM wordt besloten over zaken aangaande de veiligheidsregio. In de samenwerking met de Veiligheidsregio op het gebied van fysieke veiligheid staan crisisbeheersing en rampenbestrijding centraal. Periodiek stelt het Algemeen Bestuur een beleidsplan vast over deze taken. Dat beleidsplan is mede gebaseerd op het regionaal risicoprofiel. Hierover wordt de gemeenteraad in de gelegenheid gesteld om een zienswijze in te dienen. Het beleidsplan wordt uitgewerkt in jaarplannen. Om die reden wordt in dit IVB niet ingezet op de fysieke veiligheid.

4. LEESWIJZER

Dit beleidsplan integrale veiligheid bestaat uit 3 delen.

Deel 1 Het strategisch kader

Hier worden de bestuurlijke kaders, dwarsverbanden en strategische uitgangspunten samen met de hoofdkoers van het integraal veiligheidsbeleid beschreven. Daarbij wordt ook uitgelegd hoe de bestuurlijke en ambtelijke coördinatie en plancyclus eruitzien.

Deel 2 De prioriteiten

Om effectieve verandering te realiseren dienen er keuzes te worden gemaakt. Op die manier kan met focus en visie aan de prioriteitsthema's worden gewerkt. In dit deel zal nader worden ingegaan op de vraag waarom deze thema's als prioriteit zijn aangemerkt. Daarnaast zal in hoofdlijnen uiteen worden gezet hoe aan deze prioriteiten invulling zal worden gegeven.

Deel 3 Data

Wat is de actuele veiligheidssituatie in Leiderdorp? In dit deel worden de data, die gebruikt zijn ten behoeve van het vormgeven van dit beleid, weergegeven. Het bevat een kwantitatieve analyse aan de hand van politiecijfers, een onveiligheidsbelevingsonderzoek (veiligheidsmonitor) gericht op de subjectieve onveiligheidsgevoelens en input die bij de participatieavond op 28 maart 2023 is gegeven. Gezamenlijk schetsen zij een beeld van de huidige veiligheidssituatie in Leiderdorp.

5. STRATEGISCH KADER

1.1 Uitgangspunten

Werken in partnerschap

In een tijd waarin de samenleving in hoog tempo verandert en het waarborgen van veiligheid complexer wordt, kan beleid alleen succesvol worden wanneer de samenleving hierin wordt betrokken. Dit gebeurt op verschillende niveaus: binnen de eigen organisatie met andere beleidsvelden en op lokaal en regionaal niveau met onze veiligheidspartners. Leiderdorp beschikt over een groot netwerk waarin ook regionaal veel samenwerking wordt gezocht. Door de expertise, kennis en mandaat van de partners uit dit netwerk te bevragen wordt effectief gewerkt aan een veilig Leiderdorp. Dit gebeurt door samenwerking in organisatorisch verband, op beleidsniveau en op casusniveau. Naast onze gemeentelijke partners, zoeken wij onze inwoners en ondernemers ook op waar dat kan en nodig is. Door op een inclusieve wijze te werken, hopen wij een breed gedragen beleid te realiseren.

Preventie en repressie

Bij het realiseren van de beschreven beleidsdoelen, heeft preventie altijd de voorkeur boven repressie. Door tijdig in te grijpen hopen wij zo veel mogelijk problemen vroegtijdig op te lossen of negatieve gevolgen zo veel mogelijk te beperken. In onze aanpak worden preventie en de minst ingrijpende middelen eerst ingezet. Soms leidt een preventieve aanpak helaas tot onvoldoende resultaat of vraagt een situatie om een stevigere aanpak. Het nemen van repressieve maatregelen en de inzet van bestuursrechtelijke bevoegdheden worden op dat moment, en na zorgvuldige afweging, niet geschuwd. Preventie waar het kan, repressie waar het moet.

Flexibiliteit

De evaluatie van het afgelopen IVB heeft uitgewezen dat het belangrijk is om voldoende ruimte te laten voor de invloed van (ingrijpende) maatschappelijke ontwikkelingen. De maatschappij, en daarmee ook het veiligheidsdomein, is voortdurend in beweging. Zo hebben bijvoorbeeld de covid-pandemie en het opzetten en uitvoeren van de daarmee gepaard gaande maatregelen grote uitwerking gehad op zowel de capaciteit, als de werkwijze van OOV en haar veiligheidspartners. Ook de crisis-(nood)opvang van asielzoekers en vluchtelingen hebben hierop een onvoorzien beslag gelegd. Op het moment dat een dergelijke maatschappelijke ontwikkeling te veel van de ambtelijke capaciteit vraagt, zal dit voorrang krijgen op de prioriteiten, zoals opgenomen in dit beleid. We merken dat bepaalde onderwerpen zich sneller laten inhalen door de tijd dan andere. Om effectief op deze veranderingen te kunnen reageren, moet voldoende flexibiliteit worden ingebouwd in het beleid. Alleen dan laat het beleid voldoende ruimte om verantwoord om te gaan met de politieke en maatschappelijke realiteit binnen de prioritaire thema's. Om deze reden worden in dit beleid geen subthema's bij de prioriteiten meer benoemd.

Regie en integraliteit

De gemeente heeft een regierol bij de uitvoering van het veiligheidsbeleid. Zij neemt de regie in het tot stand brengen en borgen van ketensamenwerking. Ook hierin worden partnerschappen aangegaan, met name wanneer de regierol specialistische kennis vraagt. Bij de uitvoering van het veiligheidsbeleid wordt namelijk nadrukkelijk integraal samengewerkt. Iedereen draagt bij vanuit zijn eigen kennis en expertise. Deze integraliteit komt, zowel intern als extern, tot stand door het maken van verbinding en het realiseren van samenhang. De verbinding is gericht op het efficiënt

betrekken en committeren van partners, bewoners en ondernemers. Samenhang integreren op verschillende beleidsterreinen is noodzakelijk om op effectieve wijze gedragen resultaten te boeken op het terrein van de veiligheid.

Voorbeelden hiervan zijn het Zorg- en Veiligheidshuis en het Regionaal Informatie en Expertise Centrum (RIEC). In het Zorg- en Veiligheidshuis werken gemeente en partners samen om zorgelijk gedrag, (huiselijk) geweld, kindermishandeling en/of een opeenstapeling van persoonlijke problemen te voorkomen, te verminderen of op te lossen. In het RIEC werken de politie, de gemeente en toezichthouders samen om ondermijnende activiteiten op te sporen. Daarnaast neemt de gemeente een uitvoerende rol bij het behandelen van veiligheidscasuïstiek. Zij heeft hierin haar eigen verantwoordelijkheden en bevoegdheden die zij proactief wil inzetten om veiligheid te waarborgen.

Strategische partners

Zoals eerder benoemd is samenwerking de sleutel tot succes. Onderstaand zijn de belangrijkste veiligheidspartners in een overzicht benoemd. Met deze partners zal de komende jaren invulling worden gegeven aan het beleid. Het onderstaande overzicht is niet limitatief, waar nodig en gewenst worden nieuwe partnerschappen aangegaan.

- o Veiligheidsregio Hollands-Midden (Regionale brandweer, GHOR, BGC etc.)
- o Politie Eenheid Den Haag, District Leiden (Noord)Woningcorporatie Rijnhart Wonen (RHW)
- o Openbaar Ministerie, Arrondissementsparket 's-Gravenhage (OM)
- o Regionale Samenwerking Integrale Veiligheid/ Veiligheidscoalitie
- o Zorg en Veiligheidshuis Hollands Midden
- o Regionaal Informatie en Expertise Centrum (RIEC)
- o Haags Economisch Interventie Team (HEIT)
- o Belastingdienst Nederland
- o Douane en AVIM (afdeling vreemdelingenpolitie, identificatie en mensenhandel)
- o HALT Hollands Midden/ Haaglanden
- o Wijkplatforms/buurtverenigingen gemeente Leiderdorp
- o Ondernemersvereniging Leiderdorp (LOV)
- o Gemeentelijke gezondheidsdienst (GGD)
- o Geestelijke gezondheidszorg (GGZ)
- o Inluzio Leiderdorp
- o Sportverenigingen
- o Jeugdpreventieteam (JPT)
- o Jeugd- en gezinsteam (JGT)
- o Scholen

1.2 Flankerend beleid

Er spelen verschillende beleidsontwikkelingen, zowel intern als extern, die het veiligheidsbeleid direct of indirect raken. Op het moment dat deze ontwikkelingen nauwe samenhang hebben met integrale veiligheid, wordt de afstemming gezocht om integraal op te treden. Dit is een continu proces van gezamenlijke advisering, deelname aan projecten en interventies. Enkele ontwikkelingen zijn bijvoorbeeld:

- APV (Algemene Plaatselijke Verordening) Leiderdorp

- Regionaal Beleidsplan Politie Eenheid Den Haag
- Regionaal Beleidsplan Veiligheidsregio Hollands Midden
- Sociale Agenda Leiderdorp
- Regiovisie Huiselijk geweld
- Uitvoeringsplan Veiligheid Toezicht en Handhaving
- Coalitieakkoord Leiderdorp

1.3 Bestuurlijke coördinatie

De gemeenteraad heeft een kader stellende taak met betrekking tot het integraal veiligheidsbeleid. De uitvoering van het veiligheidsbeleid is een verantwoordelijkheid van het college van burgemeester & wethouders, waarbij de burgemeester optreedt als portefeuillehouder. De burgemeester voorziet als zodanig in de bestuurlijke coördinatie, betrokken op de veiligheidszaken die Leiderdorp aangaan. Dit mede gelet op de wettelijke taken en verantwoordelijkheden en de eigenstandige bevoegdheden van de burgemeester om de openbare orde en veiligheid te handhaven.

Samen met het Openbaar Ministerie (OM) en de politie vormt de burgemeester een lokale veiligheidsdriehoek. Het gezag over de openbare orde en veiligheid ligt bij de burgemeester en het gezag over opsporing ligt bij het OM. Beide hebben zij de politie nodig. Het doel van de driehoek is om afstemming te zoeken over zaken, beleidstechnisch of casuïstiek, die hen alle drie aangaan. Voorbeelden van onderwerpen die in een driehoek aan bod kunnen komen zijn jeugdoverlast en –criminaliteit, de veiligheid van grote evenementen, probleemgevallen of beleid met betrekking tot illegale prostitutie.

Ten derde neemt de burgemeester deel aan een aantal samenwerkingsverbanden, waar onder meer in gezamenlijkheid wordt besloten over veiligheidszaken. Bepaalde kwesties en problemen beperken zich immers niet slechts tot onze eigen gemeentegrens. Dan is het wenselijk om op regionaal niveau tot oplossingen te komen. De burgemeester bewaakt daarbij ook de samenhang en verbinding van het veiligheidsbeleid met buurgemeenten en regionale ontwikkelingen. Voorbeelden van deze samenwerkingsverbanden zijn:

- Het Regionaal Bestuurlijk Overleg. In het RBO werken 27 gemeenten uit de Eenheid Den Haag samen met de hoofdofficier van het OM en de regionale politiechef op het gebied van veiligheidsvraagstukken. De gemeenschappelijke ambities worden beschreven in een regionaal beleidsplan. Samenwerking vindt voornamelijk plaats op het gebied van radicalisering, gedigitaliseerde criminaliteit, ondermijning, jeugd en overlast. Het doel van het RBO is om de samenwerking op regionaal niveau te stimuleren en de veiligheid in de regio te verbeteren.
- Het Districtscollege. De Eenheid Den Haag bestaat uit drie politiedistricten, Leiderdorp valt in district F. Binnen dit district wordt samengewerkt op basis van het in het RBO vastgestelde beleidsplan maar er kunnen ook districtelijke veiligheidsvraagstukken, bijvoorbeeld rondom de inzet van politiecapaciteit bij evenementen, worden afgestemd en besproken. Het OM is ook bij deze overleggen vertegenwoordigd door de 'gebiedsofficier' (officier van justitie). Het districtscollege fungeert op deze wijze als een veiligheidsdriehoek in de Leidse regio en de bollenstreek.
- Het Algemeen Bestuur van de veiligheidsregio Hollands Midden. Binnen de veiligheidsregio Hollands Midden wordt gewerkt aan de veiligheid voor iedereen door voorbereidingen op het gebied van crisisbeheersing en rampenbestrijding. Maar ook risicobeheersing, hulpverlening en de voorbereiding op incidenten spelen een belangrijke

rol. Ook informatievoorziening is een steeds belangrijker thema. Alhoewel fysieke veiligheid een apart thema is en niet expliciet in dit beleidsplan aan bod komt, maakt het wel onderdeel uit van integrale veiligheid. De burgemeesters uit de veiligheidsregio komen zes keer per jaar bij elkaar samen met de hulpdiensten om de hoofdlijnen van het te voeren beleid, financiële kaders en voorbereidingsniveau vast te stellen.

Om samen vooruitgang te boeken op bepaalde problemen en thema's worden binnen deze regionale samenwerkingsverbanden eveneens beleidsmatige prioriteiten aangemerkt. Bij de vormgeving van het IVB is zoveel mogelijk aansluiting gezocht bij de prioriteiten en ambities die binnen deze samenwerkingsverbanden zijn uitgesproken. Het gaat met name om volgende beleidsstukken en convenanten:

- Regionaal Beleidsplan Eenheid Den Haag;
- Regionaal Beleidsplan veiligheidsregio Hollands Midden;
- Regionaal Risicoprofiel;
- Convenant Veiligheidshuis Hollands Midden;
- Het RIEC Convenant;
- Coalitieakkoord;
- Omgevingsvisie.

1.4 Ambtelijke coördinatie

De beleidsmedewerkers van openbare orde en veiligheid (OOV) zijn verantwoordelijk voor de ambtelijke coördinatie op het veiligheidsbeleid. Deze coördinatie bestaat onder andere uit regievoering op de samenwerking met ketenpartners en het bewaken van de verbinding en samenhang tussen de verschillende veiligheidsthema's. Daarbij vertegenwoordigen zij de gemeente op ambtelijk niveau in diverse lokale en regionale samenwerkingsverbanden en overlegstructuren. Vaak gaat het dan om samenwerkingen met onze strategische partners (zie paragraaf 5.2). Dit kan ook om structureel operationeel overleg gaan, bijvoorbeeld ten behoeve van urgente casuïstiek. Dit gebeurt bijvoorbeeld in het kader van ondermijning, zorg en veiligheid. Daarnaast worden regelmatig regionaal of landelijk events georganiseerd. Deze bijeenkomsten hebben doorgaans een bepaald thema en zijn bedoeld voor kennisontwikkeling en netwerken. Hieraan levert team OOV ook een grote bijdrage.

Team OOV draagt daarbij ook zorg voor de borging van de interne afstemming. Binnen de verschillende overlappende beleidsterreinen ligt immers een gedeelde verantwoordelijkheid. Het integraal veiligheidsbeleid wordt onder verantwoordelijkheid van het managementteam doorvertaald in de programmabegroting, interne prioritering en in projecten voor de aanpak van bepaalde problematiek. In de relatie tot het gemeentebestuur en de burgemeester in het bijzonder bekleden zij een adviserende positie met betrekking tot veiligheidszaken.

1.5 Plancyclus

Voorliggend plan voorziet in het beleidsmatige kader van het integraal veiligheidsbeleid voor de periode 2024-2028. Na vaststelling door de gemeenteraad wordt het beleidsplan uitgewerkt in een uitvoeringsplan. Dit wordt tussentijds geëvalueerd. Hierover wordt de raad geïnformeerd. Indien nodig zal het uitvoeringsplan naar aanleiding van de evaluatie worden bijgesteld.

6. PRIORITEITEN

6.1 Ondermijning

DOELSTELLING: 'HET VERSTERKEN VAN DE AANPAK VAN ONDERMIJNING'

Deze casus illustreert hoe verschillende vormen van ondermijning en illegale activiteiten kunnen samenkomen in één casus of locatie, en hoe dit de veiligheid en leefbaarheid van een gemeente kan ondermijnen. Het onderstreept het belang van een goede samenwerking tussen verschillende instanties om deze vormen van ondermijning effectief aan te pakken.

6.1.1 Probleembeschrijving

Ondermijnende criminaliteit verwijst naar criminele activiteiten die de maatschappelijke structuren of het vertrouwen daarin schaden. Het is vaak het resultaat van verschillende vormen van criminaliteit, waarbij de grenzen tussen de bovenwereld (de 'gewone' maatschappij) en de onderwereld (criminelen) vervagen. Criminelen die legale bedrijven en diensten gebruiken voor illegale activiteiten, ondermijnen de samenleving. Een voorbeeld hiervan is bijvoorbeeld drugshandel en laboratoria. In het dorp kunnen drugshandelaren actief zijn, waarbij ze hennep of andere drugs verkopen aan lokale bewoners en mogelijk ook betrokken zijn bij de productie

In de gemeente is er een wooncomplex dat op het eerste gezicht normaal lijkt. Echter, na een aantal meldingen van buurtbewoners over verdachte activiteiten, besluit de gemeente een onderzoek in te stellen.

Het blijkt dat er sprake is van illegale bewoning in het complex. Verschillende appartementen worden onder verhuurd en bewoond door buitenlandse arbeiders die onder slechte omstandigheden moeten leven en werken. Ze worden uitgebuit door hun werkgevers, die hen onder het minimumloon betalen, lange uren laten werken zonder de juiste arbeidsrechten en de huur inhouden op hun loon. Daarnaast worden bepaalde kamers van een aangrenzend appartement gebruikt voor prostitutie. De vrouwen die daar werken, zijn vaak slachtoffer van mensenhandel en worden gedwongen om in de prostitutie te werken.

Door een integrale controle uit te voeren ontdekt de gemeente bovendien dat er in het complex ook illegale activiteiten plaatsvinden, zoals drugshandel en witwaspraktijken. Het geldt dat met deze activiteiten wordt verdiend, wordt geïnvesteerd in legale bedrijven, waardoor de onderwereld met de bovenwereld wordt vermengd.

vanuit huis. Zij kunnen ook panden (ver)huren voor hennepkwekerijen en drugslabs. Dit kan leiden tot een toename van buurtoverlast, brandgevaarlijke situaties en drugs gerelateerde criminaliteit zoals geweld en verslaving. Dit kan het sociale basis van de gemeenschap ondermijnen.

Een ander voorbeeld van ondermijning kan illegale prostitutie zijn waarbij 'loverboys' of mensenhandelaren slachtoffers dwingen tot seksuele dienstverlening. Dit kan ook plaatsvinden in woningen, bedrijven of illegale bordelen en via online platforms. Hierdoor is het soms moeilijk te detecteren en kan ernstige schade toebrengen aan de betrokken individuen. Het is een ernstige vorm van uitbuiting die vaak gepaard gaat met schaamte,

verslaving en sociaal isolement. Alhoewel dit niet vaak in de krant te vinden is komt het helaas nog regelmatig voor. Ook in Leiderdorp. Interventie is altijd nodig en lijkt vaak de enige manier om de slachtoffers te helpen.

Maar ook witwassen en belastingfraude zijn ondermijningsthema's die het gemeentelijk team OOV in de praktijk tegenkomt. Criminelen proberen geld wit te wassen door het te investeren in legitieme bedrijven of onroerend goed. Dit kan leiden tot een verhoogd risico op corruptie, belastingontduiking en het ondermijnen van de financiële integriteit van de gemeenschap. Ook kunnen banken, verzekeraars of financieel adviseurs gebruikt worden om criminele winsten wit te wassen. Wellicht is dit een thema dat minder tot de verbeelding spreekt maar het is minstens zo belangrijk. Bovendien raakt het uiteindelijk ons allemaal als belastingbetalers. Daarom wordt ook deze vorm van ondermijning door de veiligheidspartners aangepakt.

Een andere en nog ernstigere vorm van ondermijning is wanneer georganiseerde misdaad in de lokale economie infiltreert. Deze vorm van ondermijnende criminaliteit kan de lokale economie beïnvloeden door middel van afpersing, bedreiging en infiltratie van legitieme bedrijven. Dit kan resulteren in een klimaat van angst onder ondernemers en het belemmeren van eerlijke concurrentie, wat uiteindelijk de economische groei van het dorp kan schaden.

Als laatste in dit thema is het ook goed om bewust te zijn van mogelijke corruptie in de lokale overheid. Criminelen kunnen proberen invloed uit te oefenen op lokale overheidsfunctionarissen door middel van omkoping, chantage of bedreiging. Dit kan leiden tot beïnvloeding en corruptie binnen de lokale overheid, wat het vertrouwen van de burgers in de integriteit van hun bestuurders en ambtenaren kan ondermijnen en de rechtmatigheid van overheidsbesluiten kan aantasten. Dit kan al beginnen bij het aannemen van een kopje koffie en eindigen bij grove omkoppingen of intimidatie. Daarom moet altijd enige vorm van belangenverstrengeling, beïnvloeding of omkoping worden voorkomen.

Bovengenoemde zaken zijn allen voorbeelden die in meer en mindere mate ook in Leiderdorp aanwezig zijn. Alhoewel wij dit niet altijd in de krant lezen of op straat zien of ervaren, speelt zich dit wel degelijk af. We moeten hier niet naïef in zijn. Het komt voor en slachtoffers hebben een overheid nodig die controleert, handhaaft, nazorg levert en betrouwbaar is.

Overigens zien wij in de praktijk geregeld combinaties van bovengenoemde voorbeelden: zo gaan witwassen, illegale prostitutie en drugshandel vaak samen met bijvoorbeeld fraude, arbeidsuitbuiting en mensenhandel. Daarom blijft samenwerking op deze thema's heel belangrijk. Bovendien wordt ondermijning vaak in criminele samenwerkingsverbanden gepleegd en is bijna altijd gemeentegrens overstijgend.

Het effect van ondermijning is uiteindelijk dat bovenwereld en onderwereld met elkaar verweven raken. In veel gevallen wordt illegaliteit gecombineerd met een legale activiteit. Dit ondermijnt en bedreigt de samenleving en rechtsstaat. Daarom blijft de aanpak van ondermijnende criminaliteit zowel een speerpunt van het kabinet, de regionale politie Eenheid Den Haag, de belastingdienst, het RIEC en vele gemeenten.

Ook moeten wij denken aan jongeren die in aanraking kunnen komen met verkeerde rolmodellen die gewoon werken niet vinden lonen of die overlast geven in hun buurt. Veel van deze zaken gebeuren zoveel mogelijk onder de radar. Ondermijning is hierdoor een bijna onzichtbaar circuit aan illegale activiteiten die binnen onze samenleving slachtoffers maakt. Als overheid zichtbaar aanwezig zijn met een heldere aanpak is dan cruciaal. Ondermijning is een complex probleem dat een integrale aanpak vereist. Het gaat niet alleen om het bestrijden van criminaliteit, maar ook om het versterken van de weerbaarheid van de samenleving in Leiderdorp.

Kleine gemeenten zijn kwetsbaar voor ondermijning omdat zij minder middelen en capaciteit hebben dan grote gemeenten. Criminele organisaties zijn zich hier vaak van bewust en maken hier misbruik van. Om het gewenste beschermingsniveau aan onze inwoners te bieden is het belangrijk om de ingezette koers van de ondermijningsaanpak door te zetten.

6.1.2 Aanpak Ondermijning

Door de ingezette koers van de gemeenteraad in 2019 om ondermijning als prioriteit te benoemen, heeft de gemeente veel meer zicht hierop gekregen. De informatiepositie is enorm verbeterd, het bestuurlijk instrumentarium verruimd, bewustwording van interne en externe partners vergroot en de samenwerking met verschillende partijen geïntensiveerd. Zoals de evaluatie van het integraal veiligheidsbeleid laat zien, begint deze aanpak momenteel haar vruchten af te werpen. Het is daarom van belang om het in 2019 ingezette beleid vast te houden. Bovendien is dit in lijn met de landelijke en regionale koers.

Het aantal ondermijningsignalen neemt lokaal geleidelijk af, illegale situaties worden hersteld en er wordt handhavend en bestuursrechtelijk opgetreden door bijvoorbeeld woningen waar gedeald wordt te sluiten. Er wordt ervaring opgedaan met complexe casuïstiek, informatieverzameling en dossieropbouw conform nieuwe wet- en regelgeving. In het gebruik van bestuurlijke barrières (b.v. toepassing van de Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur (BIBOB) en actieve controle en handhaving wordt vooruitgang geboekt en gewerkt aan zichtbaar resultaat: het optreden tegen overlast gevende en criminele activiteiten.

Samen met de veiligheidspartners willen we graag de ingezette koers vasthouden. Bovendien willen wij nog een aantal zaken toevoegen en verder ontwikkelen aan deze Leiderdorpse aanpak. Om een beeld te geven wordt hieronder kort beschreven welke thema's in het uitvoeringsplan nader zullen worden uitgewerkt.

6.1.3 Weerbaarheid vergroten

In de afgelopen jaren heeft de gemeente Leiderdorp in samenwerking met het RIEC een 'weerbaarheidsscan' laten uitvoeren. Dit onderzoek was gericht op kwetsbaarheidsaspecten binnen de eigen organisatie. Kwetsbaarheden en potentiële risico's kwamen op het gebied van ondermijning aan het licht. Alle aanbevelingen zijn overgenomen en maatregelen getroffen om deze effecten en risico's te beperken. Denk hierbij aan bewustwordingstrainingen voor balie – en buitenpersoneel, een intern en extern meldproces, handhavingsmogelijkheden vergroten en een communicatiestrategie aanhouden. Deze basis van maatregelen moet duurzaam worden geborgd. Immers, er is altijd sprake van verloop en kennis moet onderhouden worden. Het RIEC en de samenwerkende partijen hebben daarom met elkaar afgesproken om deze weerbaarheidsscan iedere 2 á 3 jaar opnieuw uit te voeren. Dit betekent dat gezocht moet worden naar een vorm waarop deze bewustwording over ondermijning binnen de organisatie het beste kan worden geborgd zodat kennis en ervaring aanwezig blijft.

6.1.4 Bestuurlijke barrière

Door het Bibob-beleid structureel toe te passen en verder te professionaliseren wordt de aanpak tegen ondermijning effectiever. Bibob staat namelijk voor 'Bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur'. Het is een wet in Nederland die overheidsinstanties (zoals een gemeente) de mogelijkheid geeft om de achtergrond van bedrijven en personen met wie zij zakendoen, te screenen. Het Bibob-beleid van de gemeente Leiderdorp is in 2019 vastgesteld, zoals afspraken met de raad en het districtscollege. De huidige Algemeen Plaatselijke verordening (APV) van Leiderdorp (APV 2020) is aangepast en geeft voldoende handvatten om ondermijning met behulp van Bibob tegen te gaan, met bijvoorbeeld toevoeging van artikel 2:41c. Hierdoor kunnen de veiligheidspartners makkelijker mogelijke malafide bedrijven controleren en overlast tegengaan. Bibob is een belangrijk instrument tegen ondermijning. Echter, vereist Bibob in bepaalde zaken (bijvoorbeeld vastgoed) veel kennis welke momenteel niet of onvoldoende aanwezig is. Hier worstelen meer gemeenten in ons district mee. Samenwerking opzoeken zou uitkomst kunnen bieden. Ook het evalueren van de huidige in 2019 vastgestelde Bibob-

beleidsregel door het college van burgemeester en wethouders maakt onderdeel uit van dit actiepuntenpunt.

6.1.5 Bewustwording vergroten

Het is belangrijk om bewustwording te scheppen onder inwoners, ondernemers, sportverenigingen en maatschappelijk partners over signalen van ondermijning. Denk hierbij aan illegale hennepcultuur, belastingfraude, misbruik en fraude binnen vastgoed, witwassen, mensenhandel of arbeidsuitbuiting. Zodat zij die kunnen herkennen. Het is daarom van belang om komende beleidsperiode de voorlichting -en bewustwordingscampagnes op deze doelgroepen te richten. Hier zijn verschillende toolkits en ideeën voor beschikbaar (o.a. signaalkaarten, roadshow ondermijning waarbij inwoners en ondernemers kunnen zien, ruiken, horen en ervaren waar zij op kunnen letten, filmpjes, e-learnings, storytelling, animaties etc.). De gemeente en veiligheidspartners hopen hierdoor ook de meldingsbereidheid te stimuleren, wat helpt om beter zicht te krijgen op de ondermijnende activiteiten. Op deze wijze zal dit een positieve spin-off hebben op de aanpak van ondermijning. Kennis en bewustwording zorgt voor weerbaarheid. Weerbare inwoners in combinatie met een sterk optredende overheid is een sterk signaal naar criminelen en malafide ondernemers. Bekendheid over het gemeentelijk meldpunt en kennis van de manieren om (anoniem) te kunnen melden worden hierin meegenomen.

6.1.6 Samenwerking intensiveren

De lokale samenwerking op het gebied van ondermijning is afgelopen jaren verbeterd en uitgebouwd. Het Lokaal Signalenoverleg Ondermijning (LSO) biedt veiligheidspartners zoals de politie, de omgevingsdienst, boa's en bouw en woningtoezicht de mogelijkheid om informatie en mogelijke signalen van ondermijning met elkaar te delen. Het doel van dit overleg is om informatie uit te wisselen, mogelijke gevallen van ondermijning te identificeren en hoe hierop te reageren. In sommige gevallen kan informatie die tijdens een LSO wordt gedeeld, leiden tot een plan van aanpak of worden doorgezet naar andere relevante instanties. Een voorbeeld hiervan zijn de controles die dit team samen met de politie en omgevingsdienst heeft gehouden in de autobranche. Uiteindelijk werd er niet alleen rondom belastingtechnische misstanden gehandhaafd maar zijn de partners ook illegale bewoning en hennepcultuur tegen gekomen. Daarom is samenwerking en een integrale aanpak van belang. Bovendien is het een belangrijk onderdeel van de bredere strategie van de gemeente en regio om ondermijning te bestrijden en de veiligheid en leefbaarheid in de gemeenschap te bevorderen. Komende periode zullen wij daarom het LSO blijven voorzitten, casuïstiek coördineren en integrale controles blijven voorbereiden en uitvoeren.

6.1.7 Informatiepositie en informatiedeling verbeteren

Een goede informatiepositie is cruciaal voor de aanpak van georganiseerde criminaliteit en ondermijning. Leiderdorp kan haar informatiepositie verder versterken door alle informatie meer centraal te registreren. Ook het delen, bundelen en analyseren van vertrouwelijke informatie die in de gemeentelijke organisatie en bij haar (veiligheids)partners aanwezig is moet op de afgesproken werkwijze blijven gebeuren. Het is belangrijk dat alle informatie rechtmatig en doelmatig wordt gebruikt. Hiermee bedoelen wij dat het in overeenstemming moet zijn met de geldende wet en regels en tegelijk ook efficiënt en alleen bedoeld om het beoogde resultaat te bereiken. Dit vraagt om training, begeleiding en ervaring. Daarbij geldt dat medewerkers en partners die bij het privacy protocol ondermijning vastgestelde werkwijze dienen te hanteren bij het verwerken van vertrouwelijke gegevens. Bovendien biedt het protocol aan medewerkers een checklist waarmee stapsgewijs wordt beoordeeld of een signaal betrekking heeft op ondermijning. Ook deze werkwijze moet nog meer eigen worden gemaakt in de huidige situatie. Het is daarom van belang dat de huidige werkwijze van het privacy protocol ondermijning wordt geborgd en er zoals afgesproken mee wordt (samen)gewerkt. Dit vraagt komende jaren om extra aandacht.

6.2 Zorg en veiligheid

DOELSTELLING: 'HET VERSTERKEN VAN DE ZORG EN VEILIGHEIDSKETEN'

6.2.1 Probleembeschrijving

Zorg en veiligheid worden als verschillende domeinen gezien, maar hebben in de praktijk veel overlap met elkaar. Het versterken van de zorg- en veiligheidsketen heeft voornamelijk betrekking op de aansluiting tussen het zorg- en het veiligheidsdomein. Tussen de domeinen bestaat een wederzijdse afhankelijkheid voor het behalen van resultaat. Iedere organisatie bezit eigen unieke kennis en expertise die benut moet worden. Bijvoorbeeld op het gebied van onderzoek of behandeling. Samen vormen zij de zorg- en veiligheidsketen. De meeste vooruitgang en oplossingen worden gevonden wanneer de keten sluitend is, dus wanneer er geen gaten vallen in de weg naar een oplossing.

Er komt een melding binnen bij de gemeente. De inwoner die de melding heeft gedaan hoort de deurbel van haar buurvrouw meerdere keren per dag gaan. Er zou veel aanloop naar de sociale huurwoning zijn, vooral van mannen die maar kort op bezoek zijn. Na overleg met het HEIT blijkt dat voor het betreffende adres online sekswerk voor aangeboden. De toezichthouders gaan erop af. De inwonster spreekt gebrekkig Engels, maar geeft toe inderdaad zichzelf te prostitueren. Ze geeft aan hier pas kort geleden mee te zijn gestart, ze heeft schulden en is recent haar baan kwijtgeraakt. Het geld gebruikt ze om de huur te betalen en extra begeleiding voor haar zoon, die zwaar autistisch is.

Een sluitende keten is vooral in het licht van meervoudige problematiek belangrijk. Bij meervoudige problematiek heeft een inwoner vaak een combinatie van problemen op verschillende leefgebieden, zoals gezondheidsproblemen, psychosociale uitdagingen en veiligheidsrisico's. Hiervoor is een gecombineerde aanpak nodig. Dit vraagt om een goede samenwerking tussen verschillende organisaties, zodat effectieve oplossingen geboden kunnen worden. Het gaat hier om een relatief kleine groep, maar deze casussen vragen wel veel inzet en zorg van professionals.

Zorgprofessionals en veiligheidsprofessionals hebben verschillende perspectieven en benaderingen bij het aanpakken van problemen. Dit kan in de praktijk tot knelpunten en uitdagingen leiden bij het oplossen van meervoudige problematiek. Wanneer verschillende uitgangspunten niet goed verenigbaar zijn met elkaar, kan dit leiden tot een verschil in inzicht over de gewenste aanpak of oplossing. Dit gebeurt bijvoorbeeld wanneer zorgprofessionals de zorgbehoefte vooropstellen, terwijl veiligheidsprofessionals de prioriteit willen geven aan het handhaven van (openbare) veiligheid. Er ontstaat dan een verschil in inzicht over hoe de problematiek moet worden aangepakt. Wanneer op zo'n moment door de professionals gezamenlijk niet de juiste keuzes worden gemaakt, heeft dit een negatief effect op de aanpak en dus de problemen.

6.2.2 Investeren in samenwerking

Het realiseren van een effectieve aanpak kan dus alleen in partnerschap met elkaar worden gerealiseerd. Een sluitende keten voor zorg en veiligheid vereist dat de verschillende aspecten van

zorg en veiligheid worden samengebracht in beleid en praktijk. Alle organisaties die werkzaam zijn binnen zorg en veiligheid zijn allemaal een schakeltje in de keten. Samen zetten zij zich in voor risicobeheersing en preventie, de aanpak van problematiek en onderzoek en evaluatie op het gebied van zorg en veiligheid. De gemeente heeft een zekere regierol om een goede ketensamenwerking te borgen. Het regievraagstuk speelt op het moment dat verschillende autonome organisaties moeten samenwerken om gezamenlijk resultaat te behalen. In bepaalde gevallen geeft de gemeente zelf actief invulling aan haar regierol. In andere gevallen is dit via gemeenschappelijke regelingen bij expertisecentra georganiseerd, zoals het veiligheidshuis voor wat betreft bepaalde casuïstiek.

Om de ketensamenwerking goed sluitend te houden, is het belangrijk om te blijven investeren in samenwerking. Voorwaarde voor goede samenwerking, is immers dat de professionals uit de twee domeinen goed op de hoogte zijn van elkaar. Van de (wettelijke) taken en bevoegdheden die zij vervullen, de expertise die zij hebben, de diensten die zij hiervoor aanbieden en ook de prioriteiten die zij hierin leggen. Deze zaken zijn ook onderhevig aan maatschappelijke ontwikkelingen zoals nieuwe wetgeving, veranderend maatschappelijk draagvlak voor bepaalde onderwerpen en verschuiving in de prioritering van de organisaties zelf.

Hiervoor is een doorlopende dialoog nodig. Door investeren in samenwerking met partners, investeert de gemeente in haar eigen kennisontwikkeling en netwerk. Zo kan steeds worden gezocht naar hoe gemeente en partners elkaar het beste versterken en waar knelpunten moeten worden opgelost. In beleid of in praktijk. Op die manier kan de gemeente ook een goede invulling geven aan haar regierol.

6.2.3 Kwetsbare personen

Daarnaast is het belangrijk om speciale aandacht te hebben voor kwetsbare personen. Het is namelijk zo dat mensen die kwetsbaar zijn, sneller terecht komen in meervoudige problematiek. Er is geen eenduidige definitie kwetsbare groepen omdat de factoren die kwetsbaarheid veroorzaken divers zijn. Kwetsbaarheid kan veroorzaakt worden door factoren waar iemand geen of weinig invloed op heeft, zoals zijn sociale achtergrond of bepaalde karaktereigenschappen. Maar het kan ook veroorzaakt worden door plotselinge gebeurtenissen, zoals het verlies van naaste familieleden of plotselinge financiële problemen. Daarnaast is relevant in hoeverre mensen weerbaar zijn tegen deze veranderingen. Kwetsbaarheid ontstaat dan wanneer de draaglast van de ervaren problemen zo groot is dat maatschappelijke uitval en sociale uitsluiting dreigt. Een voorbeeld van een kwetsbare groep zijn jongeren met een laag zelfbeeld. Dit lage zelfbeeld kan zijn ontstaan doordat zij op jonge leeftijd geconfronteerd worden met armoede of verslaving. Of door op te groeien in een omgeving waarin anders wordt aangekeken tegen criminaliteit. Zij zijn kwetsbaar omdat we zien dat deze jongeren vaker afglijden naar criminaliteit in vergelijking met jongeren die niet kwetsbaar zijn.

Andere voorbeelden van kwetsbare groepen zijn:

- Mensen die chronisch fysieke en/of psychische problemen hebben;
- Mensen die een licht verstandelijke beperking hebben;
- Mensen die betrokken zijn bij huiselijk geweld;
- Mensen waar schuldenproblematiek speelt.

Doordat mensen kwetsbaar zijn kan de situatie ontstaan dat zij grip op hun leven verliezen, overlast veroorzaken of zelfs in het criminele circuit terecht komen. De problemen stapelen zich op. Dit wil de gemeente zo veel mogelijk voorkomen. Daarom brengen we in kaart:

1. waar in Leiderdorp zich voornamelijk sociaal kwetsbare groepen voordoen;
2. hoe de gemeente aandacht heeft voor kwetsbare groepen in haar beleid met betrekking tot veiligheid;
3. of hierin structurele (beleids)aanpassingen moeten worden gedaan.

Door dit goed in kaart te brengen, hopen we vroegsignalering te vergroten en sneller duidelijk te hebben of een betrokkene kwetsbaar is. Om vervolgens met een juiste aanpak en de juiste partners aan oplossingen te werken.

6.2.4 Aanpak woonoverlast

We hebben de afgelopen jaren een toename gezien met betrekking tot het aantal complexe woonoverlast kwesties die binnen Leiderdorp spelen. Wanneer deze problematiek zich voordoet vraagt dit veel aandacht en capaciteit van de gemeente en haar partners. De oorzaken en bijdragende factoren aan de overlast kunnen heel verschillend zijn. Wel zien de professionals met regelmaat terug dat overlastveroorzakers worstelen met andere onderliggende (complexe) problemen of sociaal kwetsbaar zijn. In de aanpak van woonoverlast is er nooit een 'one-size-fits-all', maar is er altijd een maatwerk aanpak nodig. Toch is het wel wenselijk om, samen met de partners, wel tot een algemene aanpak voor woonoverlast te komen. Hiermee willen we vroegsignalering versterken, waardoor hopelijk in een vroegtijdig stadium kan worden gehandeld om verdere escalatie te voorkomen. Daarnaast biedt het -wanneer preventieve maatregelen helaas niet leiden tot het gewenste resultaat, een duidelijk handelingskader en richtlijn voor de inzet van bestuursrechtelijke handhavinginstrumenten. Dit geeft bovendien ook richting inwoners transparantie over wat de gemeente kan doen in overlast kwesties.

Politie en gemeente hebben van de woningbouwvereniging en inwoners meerdere signalen gekregen van woonoverlast. In een woning in een woonwijk zou gebruikt worden als drugswoning waar verslaafden verblijven. Er is veel aanloop naar de woning en ook is er veel geluidsoverlast. Uit contact met de woningbouwvereniging en het sociaal wijkteam, blijkt dat de huurder van de woning meerdere sociale en psychische problemen heeft. Mede hierdoor durft zij degenen die in haar woning verblijven en gebruiken niet te weren.

6.3 Gedigitaliseerde criminaliteit

DOELSTELLING: 'HET VERHOGEN VAN DE WEERBAARHEID TEGEN DIGITALE CRIMINALITEIT ONDER DE INWONERS VAN LEIDERDORP'

Recherche onderschept 7,3 miljoen mailadressen: check of jouw mailadres op deze lijst staat

tag: bankhelpdeskfraude

Eind januari zijn er zes verdachten aangehouden voor bankhelpdeskfraude. Na verder onderzoek trof de politie lijsten aan met rond de 7 miljoen unieke mailadressen. De lijsten met deze adressen worden verhandeld en opnieuw gebruikt door criminelen. Je kan dus slachtoffer zijn zonder dat je dit weet.

6.3.1 Probleembeschrijving

In de afgelopen decennia is onze samenleving in toenemende mate afhankelijk geworden van digitale technologie. De vooruitgang op dit gebied biedt mogelijkheden, maar brengt ook risico's met zich mee. Jaarlijks neemt het aantal meldingen en aangiftes met betrekking tot gedigitaliseerde criminaliteit toe en worden er steeds nieuwe vormen van digitale criminaliteit ontdekt. Hierom is het van belang om in te zetten op de weerbaarheid van inwoners. Zowel regionaal als landelijk wordt dit signaal bevestigd. Zo werd digitale criminaliteit al aangemerkt als prioriteit in de Resolutie 'Digitale Veiligheid: kerntaak voor gemeenten' die begin 2021 unaniem door de VNG werd aangenomen. Verder staat digitale criminaliteit als prioriteit opgenomen in het regionaal beleidsplan 'Coalitie voor veiligheid 2023 – 2026' van het regionaal bestuurlijk overleg.

Digitale criminaliteit is een brede term die verwijst naar elke vorm van criminele activiteit die gebruik maakt van digitale technologieën. Digitale criminaliteit kan worden opgesplitst in twee categorieën: gedigitaliseerde criminaliteit (ook wel cyber afhankelijke criminaliteit genoemd) en cybercrime. Onder gedigitaliseerde criminaliteit vallen delicten die buiten de digitale wereld ook plaats vinden. Denk bijvoorbeeld aan oplichting door middel van babbeltrucs of verkoopfraude. Door het gebruik van ICT (Informatie- en Communicatie Technologie) kunnen deze delicten op grotere schaal en sneller gepleegd worden. Het is makkelijk voor daders om anoniem te blijven en e-mails en telefoontjes worden sneller als legitiem ervaren. Voorbeelden van gedigitaliseerde criminaliteit zijn: WhatsAppfraude, marktplaatsfraude, sextortion of digitale stalking. Bij gedigitaliseerde criminaliteit worden ICT-systemen gebruikt als middel. Het doel is niet om toegang te verkrijgen tot digitale systemen, maar bijvoorbeeld geld en invloed op andere mensen.

Gedigitaliseerde criminaliteit is wederom op te splitsen in vier categorieën. Te weten:

1. Overtredingen
2. Obsceniteit
3. Bedrog en diefstal
4. Geweld

Cybercrimes zijn misdrijven die gericht zijn op digitale systemen en netwerken. Dit omvat onder andere hacken, malware-aanvallen en digitale spionage. Cybercriminelen maken gebruik van geavanceerde technieken en tools om toegang te verkrijgen tot gevoelige informatie of financiële gegevens.

Cybercrime wordt specifiek geassocieerd met geavanceerde technologische misdrijven die gericht zijn op computernetwerken en -systemen. Het richt zich over het algemeen op technologische infrastructures. Slachtoffers zijn met name overheidsinstanties, kritieke systemen, Universiteiten en andere maatschappelijke instellingen. Gedigitaliseerde criminaliteit is een ruimere term die alle vormen van criminaliteit omvat die gebruikmaken van digitale middelen, zoals sociale manipulatie, online fraude en identiteitsdiefstal.

Gedigitaliseerde criminaliteit heeft, door zijn brede reikwijdte, over het algemeen een directere impact op individuen op verschillende niveaus, zoals financieel welzijn, persoonlijke privacy en emotioneel welzijn. Door de grote individuele, maar ook maatschappelijke impact die gedigitaliseerde criminaliteit met zich meebrengt, is besloten om de focus te leggen op het vergroten van de digitale weerbaarheid van inwoners, specifiek tegen gedigitaliseerde criminaliteit.

6.3.2 Doelgroepgerichte aanpak

Doelgroep: Uit onderzoek van het centraal bureau voor statistiek (CBS) blijkt een stijging in het aantal Nederlanders dat in de afgelopen jaren slachtoffer is geworden van gedigitaliseerde criminaliteit. Zo werd in 2021 ongeveer 17% van de Nederlandse bevolking slachtoffer. In 2022 was dit al 22% van de bevolking. In Leiderdorp zijn er 168 meldingen van gedigitaliseerde criminaliteit gemaakt tussen januari 2022 en december 2023. Dit zijn enkel de cijfers van meldingen en aangiften. Deze cijfers geven vermoedelijk geen volledig beeld van het aantal gevallen van digitale criminaliteit in Leiderdorp. Uit onderzoek is namelijk gebleken dat gemiddeld slechts 20% van de slachtoffers aangifte doet. Deze lage meldingsbereidheid, zo blijkt uit onderzoek van de politie, komt voort uit de grote mentale impact die gepaard gaat met digitale criminaliteit. Ook het schaamtegevoel is vaak groot. Dit geeft aan dat er een dieperliggend gebrek aan bewustzijn en begrip van digitale dreigingen bestaat.

Landelijk gezien is de grootste slachtoffergroep tussen de 15 en 25 jaar oud. Ongeveer 19% van de bevolking. Dit ten opzichte van de 12% 65-plussers die jaarlijks slachtoffer worden. Ondanks

het lagere percentage slachtofferschap onder 65- plussers is het van belang de demografie van Leiderdorp in overweging te nemen bij de ontwikkeling van een doeltreffend beleid tegen gedigitaliseerde criminaliteit. Terwijl het eerder benoemde onderzoek de aandacht vestigt op de zorgwekkende trend onder jongeren, is het dus evenzeer van belang om de focus te verbreden naar de leeftijdscategorie van 40 jaar en ouder. In Leiderdorp is deze leeftijdsgroep significant vertegenwoordigd. Het is belangrijk te erkennen dat deze generatie, ondanks minder digitale activiteit in vergelijking tot jongeren, niet onkwetsbaar is voor digitale dreigingen. In feite kan het ontbreken van specifieke voorlichting en bewustwording binnen deze groep een verhoogd risico op slachtofferschap met zich meebrengen.

6.3.3 Vergroten van weerbaarheid en bewustwording

Ouderen worden vaak het doelwit van specifieke vormen van digitale criminaliteit, zoals phishing. Onder jongeren zien we veel slachtoffers op het gebied van cyberpesten. Het hoogste percentage slachtoffers in beide groepen wordt gevormd door gedupeerden van aankoopfraude. Aankoopfraude is wanneer je geld overmaakt naar een bedrijf of particulier en de gekochte dienst of het gekochte product niet ontvangt. De impact hiervan op slachtoffers is groot. Vaak nog groter dan bij andere, niet cyber gerelateerde, delicten. Niet alleen is de mentale impact, zoals hierboven beschreven groot, maar in veel gevallen hebben deze delicten vergaande financiële gevolgen voor de slachtoffers. Daarnaast schamen slachtoffers zich vaak dat zij 'erin getrap' zijn. Juist hierom is het van belang in te zetten op de preventie en weerbaarheid tegen gedigitaliseerde criminaliteit. Een gedegen aanpak vereist niet alleen preventieve maatregelen, maar ook een educatief initiatief gericht op het vergroten van digitale geletterdheid en bewustwording. Het identificeren van digitale dreigingen en het stimuleren van het melden van incidenten moeten centraal element zijn van dergelijke programma's, zowel gericht op 15 tot 25-jarigen als bij 40-plussers. Door de weerbaarheid van inwoners op educatieve wijze te vergroten verlagen we het percentage slachtoffers in Leiderdorp en ondersteunen we de inwoner bij de ontwikkeling van digitale vaardigheden.

7. FINANCIËN

Integraal veiligheidsbeleid draait voor een belangrijk deel om de samenhang tussen (andere) beleidsterreinen en om de verbinding van sociaal-maatschappelijke en sociaaleconomische opgaven met veiligheidsvraagstukken. Het integraal veiligheidsbeleid geeft daarmee ook daadwerkelijk richting en sturing aan de programmering en uitvoering van andere flankerende beleidsterreinen.

Het integraal veiligheidsbeleid is daarmee ook in financieel perspectief geen opzichzelfstaand programma. Een belangrijk deel van de uitvoeringsactiviteiten die voortvloeien uit het voorliggende beleidsplan krijgt ook in financieel opzicht zijn beslag binnen flankerende beleidsterreinen en daarmee binnen verschillende budgetten.

Daarbij gaat het er niet om dat er in die beleidsterreinen meer gedaan moet worden met meer middelen, maar dat er met bestaande middelen meer maatschappelijk resultaat wordt geboekt door aspecten van veiligheid en leefbaarheid efficiënt en proactief te integreren. Dit geldt in het bijzonder voor de beleidsterreinen op het gebied van de openbare ruimte, infrastructuur en jeugd, omdat die nauw verwant zijn aan het veiligheidsdomein.

In het uitvoeringsplan van het integraal veiligheidsbeleid 2024-2028 zal het financiële perspectief over de verschillende uitvoeringsactiviteiten nader worden uitgewerkt in relatie tot de flankerende beleidsterreinen en budgetten. Uitgangspunt blijft dat bij nieuwe beleidsontwikkelingen het principe van 'nieuw voor oud' geldt.

De afdeling openbare orde en veiligheid heeft dit plan zo opgesteld dat het beleidsplan past binnen de bestaande programmabegroting. Hiermee kunnen de wettelijke taken op het gebied van openbare orde en crisisbeheersing samen met de nieuwe voorgestelde prioritaire thema's, binnen de huidige ambtelijke capaciteit en bestaande begroting, worden uitgevoerd.

Vaststelling van dit Integrale Veiligheidsbeleidsplan heeft daarom geen nieuwe financiële consequenties. Mochten er zich onverhoopt toch ernstige, onvoorziene ontwikkelingen voordoen waarbij extra budget noodzakelijk is, dan zal over de consequenties hiervan altijd tijdig in overleg worden getreden met college en gemeenteraad.

8. LITERATUURLIJST

- AIVD – jaarverslag. Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (2022)
- Algemeen Veiligheidsbeeld Eenheid Den Haag (2023)
- Beleidskader Maatschappelijk zorg 2017-2025. Holland Rijnland. Aanpak Huiselijk geweld (2017)
- Bevolkingszorg Regio Leiden. Samenwerkingsverband regio Leiden. BRL (2023)
- Boom, A. ten & Wittebrood, K. De prevalentie van huiselijk geweld en kindermishandeling in Nederland. Den Haag, WODC. (2019)
- Centraal bureau voor de Statistiek. Databank Integrale Veiligheidsmonitor (2024)
- Coalitie voor veiligheid 2023 – 2026. Den Haag. RSIV (2022)
- Gemeente Leiderdorp, Holland Rijnland, regiovisie “Geweld hoort nergens thuis” (2019)
- Gemeente Leiderdorp. Algemene Plaatselijke Verordening (2020)
- Gemeente Leiderdorp. Beleidsplan Integrale Veiligheid 2019-2022
- Gemeente Leiderdorp. Beleidsregel Bibob (2019)
- Gemeente Leiderdorp. Rapport Evaluatie integraal veiligheidsbeleid Leiderdorp (2023)
- Gemeente Leiderdorp. Uitvoeringsplan Integrale Veiligheid 2019-2022 (2019).
- Het centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid, www.hetccv.nl (2023)
- Instrumentarium aanpak van jeugdgroepen
- Kernbeleid Veiligheid 2021. VNG.
- Koekkoek, B. De kwestie ‘verwarde personen’ enigszins ontward – in tien vragen. Het Tijdschrift voor de Politie, jaargang 80, nummer 3, 2018. (2018).
- Leukfeldt, R., Notté, R. en Malsh, M. Slachtofferschap van online criminaliteit. Een onderzoek naar de behoeften, gevolgen en verantwoordelijkheden na slachtofferschap van cybercrime en gedigitaliseerde criminaliteit. Den Haag, WODC & Amsterdam (2018)
- Mobiliteitsvisie Bereikbaar en Op Weg 2020-2030. Gemeente Leiderdorp. (2020)
- Politie Eenheid Den Haag. Factsheet High Impact Crimes (2019)
- Politie Eenheid Den Haag. Tabellenboek jaaroverzicht 2020 – 2023 (2023)
- Ruimtelijke structuurvisie Leiderdorp 2035 (2015)
- Schuppers, K., Rombouts, N., Zinn, P. & Praamstra, H. Cybercrime en gedigitaliseerde criminaliteit Nationaal Dreigingsbeeld 2017. (2017).
- Sociale Agenda Leiderdorp (2023)
- Sport- en beweegbeleid Leiderdorp (2020)
- Tops, P. en Tromp, J. De achterkant van Nederland. Hoe onder- en bovenwereld verstrengeld raken (2016).
- Veiligheid, Toezicht en Handhavingsplan Leiderdorp (2023)
- VNG. Handelingsperspectief - Zorg & Veiligheid - Sturen en verbinden om complexe casuïstiek in de samenleving aan te pakken (2018)

9. BIJLAGEN

Bijlage 1 : Veiligheidsanalyse Leiderdorp 2023

Bijlage 2 : Factsheet Veiligheid

Bijlage 3 : De Veiligheidsmonitortaat 2023

Bijlage 4 : Kernrapport Veiligheidsmonitor Leiderdorp, benchmark 2023

Bijlage 5 : Uitkomst IVB participatieavond 2023

Bijlage 6 : Rapport Evaluatie IVB Leiderdorp 2019-2023

Alle bijlagen zijn als één PDF bijgevoegd

